

Voor en in samenwerking met

INKIJKEXEMPLAAR

DEFINITIEVE UITSLUITING

Gelijkgerichte aanpak binnen VCLB Vlaams-Brabant en

het Brussels Hoofdstedelijk gewest

Een realisatie van de PVOC Vlaams-Brabant en BHG

Herwerking 2014

(red. Jean-Marie Van Steenwinkel, met dank aan Eva Trogh)

DEFINITIEVE UITSLUITING:

Gelijkgerichte aanpak binnen VCLB Vlaams-Brabant en BHG.

Inleiding

Ieder CLB wordt in zijn scholen geconfronteerd met de problematiek van de definitieve uitsluiting van leerlingen door het schoolbestuur. Voorafgaand aan de uitsluiting, op het moment van de uitsluiting en/of na de daadwerkelijke uitsluiting van de leerling wordt het CLB ingeschakeld of geraadpleegd (door één of meer van de betrokken partijen). Het is in deze op preventief en begeleidend vlak dat er nogal grote verschillen geconstateerd worden in de werking van de scholen, de samenwerking school-clb-leerling/ouders, ... Het leidt in een aantal gevallen tot situaties waar scholen/CLB's tegen elkaar uitgespeeld worden. Daarenboven zien we een verscheidenheid in de wijze waarop de rechten van de leerlingen worden ondersteund in het werkveld, de wijze waarop er de ouders worden geïnformeerd, ...

Op voorzet van PRODO (provinciaal directie-overleg Vlaams-Brabant en BHG) werd eind 2011 in de OLB-contactgroep het probleem van de definitieve uitsluiting van leerlingen voorgelegd aan de OLB-ankers van de verschillende centra. Ook zij ervaren heel wat problemen zowel op het vlak van het voorkomen van definitieve uitsluiting als bij het concretiseren en uitvoeren van een begeleidingsaanbod binnen de samenwerking school-clb-leerling/ouders (en derden).

We willen met deze tekst een gemeenschappelijke visie uitwerken en een aantal handvatten bieden voor de CLB-medewerker.

Om dit te realiseren plaatsen we definitieve uitsluiting op het zorgcontinuüm en reiken we tevens het relevante juridische kader aan voor deze maatregel en de consequenties voor de verschillende actoren. Een volgende hoofdstuk omschrijft over de gelijkgerichte aanpak die men kan hanteren ten aanzien van deze problematiek. Het bevat ook een stappenplan met de rollen van de verschillende betrokkenen.

Tenslotte reiken we een aantal begeleidingstrajecten en alternatieve schoolexterne interventies aan die eventueel nog kunnen overwogen worden tijdens het proces van definitieve uitsluiting of nadien.

Jean-Marie Van Steenwinckel

i.s.m. OLB-contactgroep PVOC en PRODO van VCLB Vlaams-Brabant en Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Inhoudstafel

Deel:		Pagina:
	Inleiding	2
1	Afbakening van het thema, van de problematiek	4
2	De plaats van definitieve uitsluiting op het zorgcontinuüm	5
3	De wettelijke basis	7
4	Gelijkgerichte aanpak binnen Vlaams-Brabant en BHG	18
5	Begeleidingstrajecten / alternatieve schoolexterne interventies	30
6	Bijlagen	33
7	Geraadpleegde bronnen	35

1 Afbakening van het thema, van de problematiek

We dienen hier voor alle duidelijkheid aan te geven dat de definitieve uitsluiting betrekking heeft op handelingen van een leerling die een gevaar vormen voor het onderwijs- of vormingsgebeuren (= o.a. **ernstige gedragsproblemen**).

Het probleem van de definitieve uitsluiting en de wijze waarmee wij daar op een gelijkgerichte, gemeenschappelijke manier mee (kunnen) omgaan is zeer complex, en heeft zeker zijn wortels in een vroeger stadium van een proces waar de leerling binnen een gegeven context is terecht gekomen.

In die context kunnen we het thema van de definitieve uitsluiting niet loskoppelen van het ontwikkelen en toepassen van een goed onderbouwd zorgbeleid en het belang van het betrekken, informeren en consulteren van de verschillende actoren (tijdig en in alle fasen van het proces). De communicatie van de school naar de leerling, de ouders, maar ook het CLB en de onderlinge samenwerking tussen deze mensen vormen cruciale elementen in het succesvol verder zetten van de (onderwijs) carrière van de jongere en verdient dus voortdurend de nodige aandacht.

Toch willen we ons beperken tot een aantal precieze zaken en vragen waar we een gezamenlijke nood rond ervaren.

Volgende vaststellingen en vragen liggen aan de basis van deze leidraad:

- 1) Laattijdige meldingen van definitieve uitsluitingen vanuit de school naar het CLB.
- 2) Wij hebben de indruk dat de scholen minder aandacht schenken aan het preventieve luik bij orde- en tuchtmaatregelen.
- 3) Time-out mist soms zijn DOELpubliek en zijn DOEL (=preventief)
- 4) De wachttijden voor begeleidingsactiviteiten (zoals Time-out, zorgboerderijen,...) zijn lang.
- 5) De communicatie van de school naar de ouders, naar het CLB laat regelmatig te wensen over (weinig transparante communicatie)
- 6) Te weinig kennis over ordemaatregelen en tuchtprocedures
- 7) (Te) Weinig bewust zijn van wat een tuchtdossier is en wat de consequenties voor de verschillende actoren zijn.
- 8) Gebrekkige kennis van de regelgeving en (van de voorwaarden) van de begeleidingsinitiatieven (*met aandacht voor communicatie naar ouders en leerlingen voorafgaand aan en na een definitieve uitsluiting*)
- 9) Te weinig zicht op het CLB-aanbod bij leerlingen die dreigen terecht te komen in orde- en tuchtmaatregelen.
- 10) Wat doen we als de we merken dat de school geen correcte info doorgeeft naar CLB en/of ouders? Wie neemt dan de rol op om hierover in dialoog te gaan met de school (iemand anders dan de anker voor de school?)
- 11) Wat doen we bij ouders die geen hulpverlening vragen? Gaan we zelf een aanbod doen?

We zullen ons in dit document verder beperken tot:

- ***de plaats van definitieve uitsluiting op het zorgcontinuüm***
- ***een overzicht van de regelgeving (wettelijk kader, rechten en plichten van de verschillende actoren)***
- ***een gelijkgerichte aanpak en de communicatie van en naar de verschillende betrokkenen***
- ***begeleidingstrajecten (voor jongeren, ouders en leerlingen, school)***

2 De plaats van de definitieve uitsluiting op het zorgcontinuüm

De definitieve uitsluiting bevindt zich op het einde van het continuüm en betekent het einde van het “contract” tussen de leerling en de school. Toch dienen we als CLB en school hier OOK NOG de nodige ZORG aan te besteden, temeer omdat dit een ingrijpende beslissing van de school is die verregaande gevolgen kan hebben voor de leerling op korte en lange termijn.

Liever zouden we als CLB er mee voor willen zorgen dat er leerlingen de kans niet ontnomen wordt om een kwalitatieve opleiding te genieten. Daarom is het o.i. zo belangrijk dat we tijd en middelen investeren om op de verschillende echelons van het zorgcontinuüm onze stempel te drukken. Liefst al op het niveau waar het beleid wordt uitgeschreven (zorgniveau 0)

<p>Zorgniveau: Goede preventieve basiszorg</p> <p>FASE 0</p>	<p>Als CLB kunnen we best betrokken worden bij het uitschrijven van het zorgbeleid van een school of aspecten ervan. (al dan niet met ondersteuning van de PBD)</p> <p style="text-align: center;"><u>Motivatie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Preventie is de beste remedie om problemen te voorkomen. - Sommige problemen/vragen blijven (hardnekkig/veelvuldig) terugkomen, en tot nog toe hebben we – zij het met goede bedoelingen – veel brandjes geblust. Maar brandjes blussen kost ook tijd en moeite, ... en brengt op termijn niet veel aarde aan de dijk. - Zorgbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de school, leerlingen, CLB en ouders. (zie art.17 van het BvR Operationele doelen voor het CLB, 2009) <p style="text-align: center;"><u>Aandachtspunten:</u></p> <p>In het kader van de preventie van gedrags- tuchtproblemen is het belangrijk om bij het uittekenen van een basiszorg de nodige aandacht te besteden aan een positieve, open communicatie met leerlingen, de leeromgeving, het ontwikkelen van sociale vaardigheden, het opstellen van een duidelijk schoolreglement, ruimte voor inspraak (vb. rond klasafspraken), een goede toezichtsregeling,...</p>
<p>Zorgniveau: Verhoogde zorg</p> <p>FASE 1</p>	<p>Voor leerlingen voor wie de algemene basiszorg niet volstaat gaat de school oplossingen en manieren van aanpak zoeken die kunnen gerealiseerd worden binnen de reguliere werking en omkadering van de school, en in samenwerking met de ouders en de leerling.</p> <p>We denken hier aan leerlingen die – ondanks het werken met goede klasafspraken, e.d. – toch gedragsproblemen blijven stellen in de klas, op school,... De school kan bvb. overwegen om te werken met het taakspel in moeilijke klassen, werken met een gedragskaart. Het oplossingsgericht werken kan hier ook als kader fungeren (Cf. wondervraag, transfer van wat goed gaat in andere situaties naar de huidige <i>probleemsituatie</i> ,...)</p> <p style="text-align: center;"><u>Aandachtspunten:</u></p> <p>Het CLB wordt bij voorkeur hier al betrokken (via het MDO, via de Cel LB, of rechtstreeks), ten einde het proces - dat in deze prioritaire thematiek uiteindelijk kan leiden tot definitieve uitsluiting - goed te kunnen volgen.</p>

<p>Zorgniveau: Uitbreiding van de zorg</p> <p>FASE 2</p>	<p>Voor sommige leerlingen volstaat de verhoogde zorg niet meer, de gedragsproblemen blijven hardnekkig aanwezig, de huidige begeleiding van de leerling in de schoolse situatie dreigt vast te lopen.</p> <p>Schoolteam en leerling/ouders betrekken het CLB-team in deze fase altijd!</p> <p>Hierbij <u>kan het CLB</u> een <u>tweeledige rol</u> opnemen:</p> <p>> enerzijds een schoolondersteunende rol: De gedragsproblemen zijn van dien aard dat de leerkrachten door ons nog meer moeten worden ondersteund in hun aanpak. Ze kunnen ook de aanleiding zijn om het zorgbeleid van de school (of onderdeel ervan) opnieuw te bekijken en bij te sturen. Het CLB kan tevens – mits akkoord van de leerling of zijn ouders (-12j) – een brugfunctie vervullen tussen externe hulpverlening en de school om de aanpak van hardnekkige gedragsproblemen te optimaliseren.</p> <p>> anderzijds een actieve leerlingenbegeleidende rol: In het zoeken naar oplossingen is het in dit stadium noodzakelijk om verdere mogelijkheden van (individuele) begeleiding uit te zoeken, waarbij het nodig kan zijn om een HGD-traject op te starten.</p>
<p>Zorgniveau: Overstap naar school / aanbod op maat</p> <p>FASE 3</p>	<p>Op het moment dat de zorg op de school uitgeput is en er – in dit geval – een definitieve uitsluiting wordt uitgesproken door de directie in samenspraak met de klassenraad moet er een overstap naar een andere onderwijsinstelling gezocht worden en/of een aanbod op maat uitgewerkt worden.</p> <p><u>Aandachtspunt:</u> Het CLB is hier altijd betrokken, en in de praktijk stellen we vast dat het CLB bij het zoeken naar een andere school en/of een aanbod op maat de meeste verantwoordelijkheid op neemt (of dient te nemen). Toch mag de rol van de uitsluitende school in deze niet worden geminimaliseerd (zie verder in het stappenplan)</p>

3 De wettelijke basis

Na overleg werd er geopteerd de belangrijkste info die we m.b.t. definitieve uitsluiting in de regelgeving terugvinden hier –beperkt of samengevat – op te nemen, zodat in één document alle informatie gebundeld is. We verwijzen voor alle duidelijkheid wel naar de decreten en omzendbrieven.

In het BvR Operationele doelstellingen voor de CLB's van 3 juli 2009 lezen we het volgende:

Afdeling II. - Leerlinggebonden aanbod bij afwezigheidsproblemen

Art. 14.

§ 1. Het centrum start, samen met de school, na melding door en overleg met de school, verplicht een traject op voor :

1° ...

2° ...

3° *elke leerling die afwezig is wegens schorsing of wegens tijdelijke uitsluiting als tuchtmaatregel;*

4° *elke leerling die afwezig is wegens definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel.*

§ 2. Het traject, vermeld in § 1, 1°, heeft als doel te voorkomen dat de afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand voor de betrokken leerling.

Als de leerling dreigt niet te voldoen aan [wet van 29 juni 1983](#) betreffende de leerplicht, en als hij of zijn ouders herhaaldelijk niet ingaan op het hulpaanbod dat door het centrum samen met en op initiatief van de school werd gestart, dan kan het centrum dit in overleg met de school melden aan de bevoegde ambtenaar van het Agentschap voor Onderwijsdiensten.

§ 4. Het traject, vermeld in § 1, 4°, heeft onder meer als doel de leerling en zijn ouders bij te staan bij het noodgedwongen zoeken naar een andere instelling of onderwijsvorm.

Art. 26.

Het centrum ondersteunt de school in acties die definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel kunnen voorkomen.

...

Laat ons per niveau eens de relevante wettelijke bepalingen ophoofden:

Schorsingen / Uitsluitingen in het basisonderwijs

Ba0/2014/04

Link:

<https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14691>

Preventieve schorsing, tijdelijke en definitieve uitsluiting van leerlingen in het lager onderwijs

1. Wat verandert er vanaf 1 september 2014?

De mogelijkheid wordt ingevoerd om een bewarende maatregel uit te spreken, de preventieve schorsing (zie punt 2 en 3). De bestaande tuchtsancties schorsen en uitsluiten worden gewijzigd in tijdelijke en definitieve uitsluiting, met nieuwe bepalingen omtrent de beroepsprocedure (zie punt 2, 4 en 5).

Deze wijzigingen vloeien voort uit het decreet rechtspositie leerlingen. De nieuwe regelgeving zorgt voor meer (terminologische en inhoudelijke) afstemming tussen het basis- en het secundair onderwijs en beoogt een beter evenwicht in rechten en plichten van zowel de leerling als de school.

2. Gemeenschappelijke bepalingen voor preventieve schorsing, tijdelijke en definitieve uitsluiting

2.1. Op wie zijn deze drie maatregelen van toepassing?

Deze maatregelen kunnen toegepast worden op leerplichtige leerlingen in het lager onderwijs. Kleuters kunnen dus niet preventief geschorst of (tijdelijk of definitief) uitgesloten worden. Vijfjarigen die vervroegd ingestapt zijn in het lager onderwijs, zijn leerplichtig en vallen dus wel onder deze regelgeving.

2.2. Wie kan deze maatregelen uitspreken?

Daar waar schorsen en uitsluiten een beslissing was van het schoolbestuur is het voortaan de directeur (of zijn afgevaardigde) die de beslissing kan nemen dat een leerling preventief geschorst of (tijdelijk of definitief) uitgesloten wordt.

2.3. Moet de school voor opvang zorgen voor preventief geschorste of (tijdelijk of definitief) uitgesloten leerlingen?

Het algemeen principe is dat de school voor opvang zorgt. Enkel als de school aan de ouders schriftelijk motiveert waarom dit niet haalbaar is, moet de school niet voor opvang zorgen.

3. Specifieke bepalingen m.b.t. de preventieve schorsing

3.1. Wat is een preventieve schorsing?

Een preventieve schorsing is een bewarende maatregel (dus geen tuchtsanctie) die ten aanzien van een leerplichtige leerling in het lager onderwijs kan gehanteerd worden om de leefregels te handhaven en om te kunnen nagaan of een tuchtsanctie aangewezen is. Het gaat om een uitzonderlijke maatregel.

Bij een preventieve schorsing mag de leerling de lessen of activiteiten van zijn leerlingengroep niet volgen.

3.2. Hoe lang duurt een preventieve schorsing?

Een preventieve schorsing (het niet mogen bijwonen van de lessen of activiteiten) kan maximaal vijf opeenvolgende schooldagen duren.

De directeur of zijn afgevaardigde kan beslissen om de preventieve schorsing éénmalig met maximaal vijf opeenvolgende schooldagen te verlengen. Deze verlenging kan enkel als door externe factoren het tuchtonderzoek niet binnen die eerste periode kon worden afgerond. De verlenging moet ook gemotiveerd worden aan de ouders.

3.3. Wanneer gaat een preventieve schorsing in?

Een preventieve schorsing kan onmiddellijk ingaan na de beslissing. De school verwittigt de ouders uiteraard over de preventieve schorsing.

3.4. Is er beroep mogelijk tegen een preventieve schorsing?

De regelgeving voorziet niet dat ouders in beroep kunnen gaan tegen een preventieve schorsing. Het gaat hier immers om een bewarende maatregel die de school nodig acht om de situatie 'leefbaar' te houden of om te onderzoeken welke leerling een tuchtsanctie dient te krijgen.

4. Tijdelijke uitsluiting

4.1. Wat is een tijdelijke uitsluiting?

Een tijdelijke uitsluiting is een tuchtsanctie die ten aanzien van een leerplichtige leerling in het lager onderwijs kan gehanteerd worden. Het gaat om een uitzonderlijke maatregel.

Bij een tijdelijke uitsluiting mag de leerling de lessen of activiteiten van zijn leerlingengroep niet volgen.

4.2. Hoe lang duurt een tijdelijke uitsluiting?

Een tijdelijke uitsluiting (het niet mogen bijwonen van de lessen of activiteiten) duurt minimaal één schooldag en maximaal vijftien opeenvolgende schooldagen. Een tijdelijke uitsluiting kan niet verlengd worden. Wel kan (enkel) bij een nieuw feit een nieuwe tijdelijke uitsluiting opgelegd worden.

4.3. Wanneer gaat een tijdelijke uitsluiting in?

Een tijdelijke uitsluiting kan pas uitgevoerd worden na het doorlopen van een procedure die de rechten van verdediging waarborgt en waarin de volgende principes gehanteerd worden:

- voorafgaand moet het advies van de klassenraad ingewonnen zijn;
- de intentie tot de tijdelijke uitsluiting moet schriftelijk aan de ouders meegedeeld worden;
- de ouders en de leerling hebben inzage in het tuchtdossier van de leerling (met inbegrip van het advies van de klassenraad). Ze worden ook gehoord en kunnen zich hierbij laten bijstaan door een vertrouwenspersoon;
- de tijdelijke uitsluiting moet in verhouding zijn met de ernst van de feiten;
- de beslissing om tijdelijk uit te sluiten wordt schriftelijk gemotiveerd en meegedeeld aan de ouders. Indien de school voorziet in de mogelijkheid tot het instellen van het beroep, neemt de school ook de bepalingen uit het schoolreglement op die op dit beroep betrekking hebben (zie punt 4.4 en 6).

4.4. Is er beroep mogelijk tegen een tijdelijke uitsluiting?

Vanaf 1 september 2016 moet een school niet langer voorzien in een interne beroepsprocedure in geval van tijdelijke uitsluiting. Dit belet niet dat scholen die dit wensen in hun schoolreglement nog steeds een beroepsprocedure bij tijdelijke uitsluitingen kunnen opnemen.

(...)

5. Definitieve uitsluiting

5.1. Wat is een definitieve uitsluiting?

Een definitieve uitsluiting is een tuchtsanctie die ten aanzien van een leerplichtige leerling in het lager onderwijs kan gehanteerd worden. Het gaat om een uitzonderlijke maatregel.

Een definitieve uitsluiting houdt in dat de leerling wordt uitgeschreven op het ogenblik dat de leerling in een andere school is ingeschreven, en uiterlijk één maand na de schriftelijke kennisgeving (zie punt 5.2) van de definitieve uitsluiting. In deze maand zijn de vakantieperiodes tussen 1 september en 30 juni niet inbegrepen. In afwachting van de inschrijving in een andere school mag de leerling de lessen of activiteiten van zijn leerlingengroep niet volgen.

5.2. Wanneer gaat een definitieve uitsluiting in?

Een definitieve uitsluiting kan pas uitgevoerd worden na het doorlopen van een procedure die de rechten van verdediging waarborgt en waarin dezelfde principes gehanteerd worden als deze vermeld bij tijdelijke uitsluiting (zie punt 4.3). Bijkomend moet bij een definitieve uitsluiting de

klassenraad (voorafgaand advies) uitgebreid worden met een vertegenwoordiger van het CLB. Deze vertegenwoordiger van het CLB heeft een adviserende stem.

5.3. Is er beroep mogelijk tegen een definitieve uitsluiting?

Ouders die een definitieve uitsluiting betwisten hebben inderdaad toegang tot een beroepsprocedure. De beroepsmogelijkheid tegen definitieve uitsluiting moet vastgelegd worden in het schoolreglement en moet bepaalde principes naleven die reglementair vastgelegd zijn (zie punt 5.4 t.e.m. 5.10). Ook de (redelijke en haalbare) termijnen moeten in het schoolreglement vastgelegd worden.

5.4. Bij wie en hoe kunnen de ouders het beroep instellen?

De ouders stellen het beroep in bij het schoolbestuur. Ze dateren en ondertekenen het beroep en vermelden ten minste het voorwerp van het beroep, met beschrijving van de feiten en met een motivering van de bezwaren die ze inroepen. Ze kunnen overtuigingsstukken bijvoegen. Het beroep wordt behandeld door een beroepscommissie.

5.5. Hoe is de beroepscommissie samengesteld?

Het schoolbestuur richt de beroepscommissie op en bepaalt ook de samenstelling. Het schoolbestuur moet zich daarbij wel aan een aantal bepalingen houden:

- er moeten zowel interne leden als externe leden in de beroepscommissie zetelen.
Interne leden zijn leden intern aan het schoolbestuur of aan de school waar de beslissing tot uitsluiting is genomen. De directeur of zijn afgevaardigde die de beslissing hebben genomen kunnen niet in de beroepscommissie zetelen.
Externe leden zijn personen extern aan het schoolbestuur en aan de school die de beslissing genomen heeft.
Wie vanuit zijn hoedanigheid zowel als intern als extern lid beschouwd kan worden, wordt geacht een intern lid te zijn.
Leden van de ouderraad of – met uitzondering van het personeel – leden van de schoolraad van de betrokken school worden geacht een extern lid te zijn (tenzij ze behoren tot de categorie die zowel als intern als extern lid beschouwd kunnen worden, dan worden ze geacht een intern lid te zijn).
- Het schoolbestuur duidt de voorzitter aan onder de externe leden.

De samenstelling van een beroepscommissie kan per te behandelen dossier verschillen. Binnen de behandeling van één dossier kan de samenstelling niet wijzigen.

5.6. Hoe werkt de beroepscommissie?

De werking van de beroepscommissie, ook de stemprocedure, wordt bepaald door het schoolbestuur. Wel moeten volgende bepalingen in acht genomen worden.

Leden van de beroepscommissie zijn aan discretieplicht onderworpen. Ze zijn allen stemgerechtigd. Bij stemming moet het aantal stemgerechtigde interne leden en het aantal stemgerechtigde externe leden gelijk zijn. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

Bij de behandeling van een dossier hoort de beroepscommissie in elk geval de ouders in kwestie. De beroepscommissie kan ook één of meer leden van de klassenraad horen. De beroepscommissie beslist verder autonoom over de stappen die worden gezet om tot een gefundeerde beslissing te komen. Ze oordeelt of de genomen beslissing alleszins in overeenstemming is met de regelgeving en met het schoolreglement.

De werking van een beroepscommissie kan geen afbreuk doen aan de statutaire rechten van individuele personeelsleden van het onderwijs.

5.7. Wordt in afwachting van de uitspraak van de beroepscommissie de beslissing tot definitieve uitsluiting opgeschort?

Neen, de definitieve uitsluiting loopt gedurende de periode dat de beroepscommissie de zaak onderzoekt.

5.8. Welke beslissing kan de beroepscommissie nemen?

De beroepscommissie kan het beroep afwijzen op grond van onontvankelijkheid onder de volgende voorwaarden:

- de termijn voor indiening van het beroep is overschreden. Deze termijn is opgenomen in het schoolreglement;
- het beroep voldoet niet aan de vormvereisten, eveneens opgenomen in het schoolreglement.

Deze afwijzing van het beroep moet gemotiveerd worden.

Indien het beroep ontvankelijk is, kan de beroepscommissie beslissen dat de definitieve uitsluiting bevestigd wordt, of dat ze vernietigd wordt. In het laatste geval vervalt uiteraard de definitieve uitsluiting.

5.9. Is het schoolbestuur verplicht de beslissing van de beroepscommissie te aanvaarden?

Ja, het schoolbestuur is verplicht de beslissing van de beroepscommissie te aanvaarden. Het schoolbestuur aanvaardt de verantwoordelijkheid voor de beslissing van de beroepscommissie.

5.10. Wanneer worden ouders op de hoogte gebracht van de beslissing van de beroepscommissie?

De beslissing wordt aan de ouders gemotiveerd en schriftelijk meegedeeld binnen de termijn die bepaald is in het schoolreglement.

6. Opname in het schoolreglement

Het schoolreglement lager onderwijs dient vanaf 1 september 2014 het reglement inzake tucht en schending van de leefregels te bevatten. Hieronder vallen ook de toelichting van de maatregelen preventieve schorsing, tijdelijke en definitieve uitsluiting, alsook de beroepsprocedures tegen de tijdelijke en definitieve uitsluiting, met inbegrip van redelijke en haalbare termijnen. Zie ook omzendbrief BaO/2002/1, Informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement.

7. Inzagerecht en doorgegeven van het tuchtdossier

De ouders en de leerling hebben inzage in het tuchtdossier van de leerling (met inbegrip van het advies van de klassenraad) (zie punt 5.2). De gegevens m.b.t. tucht vallen ook onder de algemene bepalingen rond recht op inzage, toelichting en kopies van leerlinggegevens. Zie omzendbrief BaO/2002/1, Informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement).

Gegevens die betrekking hebben op schending van leefregels door de leerling zijn niet overdraagbaar tussen scholen. De leerling moet in de nieuwe school immers de kans krijgen om met een schone lei te starten (zie omzendbrief BaO/2014/05, Overdracht van leerlinggegevens).

-(1): Decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school van 04/04/2014.

Schorsingen / uitsluitingen in het SO

Omzendbrief Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs SO 64

Link:

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=9418>

...

6.2. Tuchtmaatregelen.

Indien de handelingen (bv. materiële schade, fysieke of verbale agressie, vergaande ordeverstoring ....) van de leerling de leefregels dermate schenden dat ze een gevaar of ernstige belemmering vormen voor het normale onderwijsgebeuren of voor de fysieke of psychische integriteit en veiligheid van de schoolbevolking of van personen waarmee de leerling in het kader van stage of andere vormen van werkplekleren in contact komt, dan is een tuchtmaatregel toegelaten.

6.2.1. Preventieve schorsing versus uitsluiting.

Zowel bij schorsing als bij uitsluiting wordt de leerling het recht ontnomen om deel te nemen aan les- en gelijkgestelde onderwijsactiviteiten (met inbegrip van evaluatiebeurten). In beide gevallen beslist de school of de leerling op school moet aanwezig zijn. Is aanwezigheid niet verplicht, dan kunnen de betrokken personen niettemin een opvangvraag stellen : ofwel wordt op die vraag ingegaan en zullen er afspraken rond opvangvoorwaarden worden gemaakt, ofwel wordt de vraag schriftelijk én gemotiveerd geweigerd. Bij opvang bepaalt de school dus autonoom welke invulling aan de ze opvang wordt gegeven (er geldt m.a.w. geen pedagogisch-didactisch verantwoorde opvangverplichting).

Een fundamenteel verschil echter is dat een schorsing geen tuchtmaatregel is doch een bewarende maatregel.

De officiële benaming voor schorsing luidt dan ook "preventieve schorsing". De preventieve schorsing, die op zich geen verplichting is, kan onmiddellijk na de regelschending (dus ook in de loop van de betrokken lesdag) ingaan, zij het na kennisgeving aan de betrokken personen. Het geldt als een signaal of een indicatie dat een tuchtmaatregel kan volgen.

Als er wel tot een tuchtmaatregel wordt beslist, dan zijn er twee alternatieven : ofwel een tijdelijke uitsluiting ofwel een definitieve uitsluiting.

6.2.2. Maximale duur.

Een preventieve schorsing kan maximaal tien opeenvolgende lesdagen bestrijken en deze periode kan met maximaal tien opeenvolgende lesdagen worden verlengd. Een preventieve schorsing kan dus nooit langer dan twintig opeenvolgende lesdagen duren. Indien de schorsing onmiddellijk ingaat in de loop van de lesdag waarin het omstreden feit plaats vindt, dan telt die dag als de eerste van het toegelaten maximum.

Een tijdelijke uitsluiting omvat minimaal één en maximaal vijftien opeenvolgende lesdagen. Zowel trouwens ook bij preventieve schorsing moet het instellen van een maximumduur voor tijdelijke uitsluiting vrijwaren dat de lesonderbreking geen ernstige nadelige effecten heeft voor de afwerking van het lesprogramma. Een leerling kan in het schooljaar meer dan eens tijdelijk worden uitgesloten doch enkel indien zich telkens een nieuw feit van regelschending heeft voorgedaan.

Aan definitieve uitsluiting is uiteraard geen maximale duur gekoppeld. Een beslissing tot definitieve uitsluiting gaat in hetzij onmiddellijk tijdens het schooljaar, hetzij op het einde van het schooljaar (= 31 augustus dan wel, voor opleidingen die dan eindigen, 31 januari). Indien de uitsluiting pas op het einde van het schooljaar ingaat, dan heeft ze in de feiten betrekking op het daaropvolgende

schooljaar. Een uitsluiting op het einde van het schooljaar strekt ertoe om, in het belang van de leerling, alsnog de gelegenheid te bieden aan de (eind) examens of proeven van dat schooljaar deel te nemen; de school is er dan wel toe gehouden om de leerling tot op het einde van dat schooljaar effectief de lessen te laten bijwonen. Er zijn twee situaties waarbij een definitieve uitsluiting ook betrekking kan hebben op een andere instelling dan de school waar de leerling is ingeschreven, nl.

1. indien de regelschending heeft plaats gevonden in een andere school waarmee de school van inschrijving samenwerkt voor een deel van de onderwijsverstrekking (= lesbijwoning in een andere school);
2. indien aan de school van inschrijving een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs is verbonden (= een niet-autonoom centrum).

Deze uitbreiding van het toepassingsgebied van de definitieve uitsluiting kan pas na overleg tussen de betrokken instellingen.

Definitieve uitsluiting is een mogelijke weigeringsgrond voor (her)inschrijving; zie in dit verband de omzendbrief SO/2012/01 .

6.2.3. Tucht dossier en –onderzoek.

De volgende regels, inherent aan tuchtrechtspleging, zijn ook binnen onderwijs van toepassing :

1. de intentie tot een tuchtmaatregel wordt aan de betrokken personen schriftelijk ter kennis gebracht;
2. de betrokken personen alsmede de leerling, eventueel bijgestaan door een vertrouwenspersoon naar keuze, worden gehoord;
3. elke genomen beslissing wordt schriftelijk gemotiveerd; indien het een definitieve uitsluiting behelst dan wordt schriftelijk verwezen naar de mogelijkheid tot beroep met overeenkomstige procedure;
4. elke beslissing wordt schriftelijk ter kennis gebracht aan de betrokken personen voordat de tuchtmaatregel van kracht wordt;
5. er is geen mogelijkheid om tot collectieve uitsluiting over te gaan waarbij in één beslissing meerdere leerlingen worden gevat; wanneer bijgevolg een groep leerlingen heeft bijgedragen tot hetzelfde feit, dan mag dit nimmer tot een collectief tuchtvoorstel leiden (elk tuchtdossier is dus een individueel dossier);
6. de betrokken personen hebben inzage in het tuchtdossier van de leerling;
7. de tuchtmaatregel moet in overeenstemming zijn met de ernst van de feiten (het zogenaamde "redelijkheids- en proportionaliteitsbeginsel");
8. het tuchtdossier en de tuchtmaatregel zijn niet overdraagbaar naar een andere school.

6.2.4. Bevoegdheid.

De bevoegdheid tot het preventief schorsen of het nemen van een tuchtmaatregel ligt bij de directeur van de school waar de leerling is ingeschreven of zijn afgevaardigde.

Voorafgaand aan de beslissing tot definitieve uitsluiting, moet het advies van de begeleidende klassenraad worden ingewonnen. Gezien het ingrijpend karakter van definitieve uitsluiting, moet een dergelijke beslissing immers goed worden overwogen en breed worden gedragen. In die klassenraad zetelt overigens, met adviesbevoegdheid, ook een personeelslid van het CLB waar de school mee samenwerkt. Het advies van de klassenraad wordt in het tuchtdossier opgenomen.

6.2.5. Definitieve uitsluiting versus uitschrijving.

Indien een definitieve uitsluiting op het einde van het schooljaar ingaat, dan heeft ze in de feiten betrekking op het daaropvolgende schooljaar en komt uitsluiting per definitie neer op uitschrijving uit het leerlingenbestand van de school.

Indien een definitieve uitsluiting daarentegen in de loop van het schooljaar ingaat, dan blijft de leerling ingeschreven in de school in afwachting dat een andere school wordt gevonden. De uitsluitende school heeft de verantwoordelijkheid om, samen met het CLB waarmee het samenwerkt, de leerling actief bij te staan in het zoeken naar een andere school. "Bijstaan" veronderstelt evenwel dat ook de leerling en zijn ouders initiatief aan de dag moeten leggen tot het vinden van een nieuwe school. Anderzijds moet bij de zoekinspanningen van de uitsluitende school redelijkheid vooropstaan, d.w.z. er dient maximaal rekening te worden gehouden met de criteria "afstand" t.o.v. de verblijfplaats van de leerling, "zelfde onderwijsnet" en "zelfde opleiding". Het vinden van een school die niet of moeilijk bereikbaar is of het totaal negeren van het beginsel van de vrije onderwijskeuze, kan onmogelijk als een aanvaardbare oplossing worden gezien. Zelfs indien de definitieve uitsluiting in de loop van het schooljaar ingaat, kan ze in twee situaties uitmonden in uitschrijving, nl.

1. als de betrokken personen blijk geven van manifeste onwil om op het aanbod van verandering van school in te gaan. Zoals hoger vermeld moeten ook de betrokken personen voldoende meewerken aan het zoeken naar een nieuwe school. Is er daarentegen zelfs onwil of obstructie in het spel, dan komt dit ondubbelzinnig neer op het schenden van de leerplicht. Leerplicht kan niet verengd kan worden tot louter administratieve inschrijving in een school maar vereist ook effectieve leerbijwoning;
2. vanaf de tiende lesdag die volgt op de dag dat de definitieve uitsluiting ingaat en alleszins pas nadat een eventueel ingestelde beroepsprocedure is afgerond. Deze uitschrijving kan evenwel uitsluitend voor een leerling die op het moment van de uitschrijving niet meer leerplichtig is.

Een definitief uitgesloten doch (nog) niet uitgeschreven regelmatige leerling komt bij het einde van het schooljaar in aanmerking voor evaluatie en studiebekrachtiging (waaronder ook een oriënteringsattest C wordt verstaan). Evaluatie kan zowel uitstel van eindbeslissing als beroep tegen een controversiële eindbeslissing met zich brengen. Ook indien de definitief uitgesloten leerling vanaf 1 september daaropvolgend is uitgeschreven, blijft de regeling inzake uitstel van eindbeslissing en de regeling inzake beroep op deze leerling van toepassing.

6.2.6. Beroep.

De mogelijkheid tot verhaal tegen een definitieve uitsluiting is decretaal verplicht. Het beroep schort de uitvoering van de beslissing tot definitieve uitsluiting evenwel niet op. Zowel naar de procedure als naar het functioneren van de beroepscommissie worden echter een aantal criteria van kracht die moeten aantonen dat elk beroep in het teken staat van onafhankelijkheid, neutraliteit en deskundigheid, vertrekkend vanuit de gelijkwaardigheid van beide partijen. Dit moet bijdragen tot de accepteerbaarheid van een beslissing in beroep. Pas na uitputting van het school intern beroep kan de stap naar een bevoegd rechtcollege worden gezet.

6.2.6.1. Procedure.

De beroepsprocedure is concreet vastgelegd in het schoolreglement maar omvat alleszins volgende stappen :

1. de betrokken personen stellen het beroep in bij het schoolbestuur door middel van een gedateerd en ondertekend verzoekschrift dat ten minste het voorwerp van het beroep met feitelijke omschrijving en motivering van de ingeroepen bezwaren vermeldt; bij deze omschrijving kunnen overtuigingsstukken worden gevoegd;
2. het beroep wordt behandeld door een beroepscommissie;

3. het resultaat wordt binnen de termijn bepaald in het schoolreglement schriftelijk ter kennis gebracht aan de betrokken personen; zo deze termijn wordt overschreden, dan is de definitieve uitsluiting van rechtswege nietig.

6.2.6.2. Samenstelling beroepscommissie.

Het schoolbestuur stelt een beroepscommissie in, waarvan de samenstelling aan volgende voorwaarden moet beantwoorden :

1. per te behandelen individueel dossier kan de samenstelling verschillen, maar binnen het dossier kan de samenstelling niet meer wijzigen;
2. elke commissie bestaat uit :
  - a) interne leden: zijnde leden van het schoolbestuur (meer bepaald het orgaan dat de onderwijsverantwoordelijkheid draagt) of de school waar tot de definitieve uitsluiting werd beslist; de directeur of zijn afgevaardigde die de omstreden beslissing heeft genomen, kan niet in de beroepscommissie zetelen;
  - b) externe leden: zijnde leden die niet verbonden zijn aan het schoolbestuur of de school waar tot de definitieve uitsluiting werd beslist; een lid van de ouderraad , de leerlingenraad of - met uitzondering van het personeel – de schoolraad die fungeert binnen de school die uitsluit, behoort tot de categorie "externe leden;
  - c) een voorzitter: door het schoolbestuur aangeduid onder de externe leden.

Een persoon die vanuit zijn hoedanigheden zowel onder de omschrijving "intern lid" als de omschrijving "extern lid" valt, wordt geacht intern te zijn.

6.2.6.3. Werking beroepscommissie.

Het schoolbestuur bepaalt de werking (waaronder de stemprocedure) van de beroepscommissie, rekening houdend met volgende voorwaarden :

1. elk lid van een beroepscommissie is in beginsel stemgerechtigd, maar bij stemming moet het aantal stemgerechtigde interne leden en het aantal stemgerechtigde externe leden gelijk zijn (m.a.w. de mogelijkheid bestaat dat het schoolbestuur bepaalde leden aanduidt die niet stemgerechtigd zijn). Bij staking van stemmen (= gelijk aan pro en contra) is de stem van de voorzitter doorslaggevend (cfr. werkwijze die ook geldt voor klassenraden);
2. elk lid van een beroeps commissie is aan discretieplicht onderworpen;
3. een beroepscommissie hoort de betrokken personen en de leerling in kwestie;
4. een beroepscommissie beslist autonoom over de stappen die worden gezet om tot een gefundeerde beslissing te komen. Eén van die stappen kan het horen zijn van een of meer leden van de begeleidende klassenraad die een verplicht advies over de definitieve uitsluiting heeft moeten geven;
5. de werking van een beroepscommissie kan geen afbreuk doen aan de statutaire rechten van de individuele personeelsleden van het onderwijs.
6. een beroepscommissie oordeelt of de genomen beslissing alleszins in overeenstemming is met de decretale en reglementaire onderwijsbepalingen en met het schoolreglement.

6.2.6.4. Resultaat beroepscommissie.

De beroepscommissie heeft drie alternatieven :

1. het beroep is onontvankelijk en wordt gemotiveerd afgewezen; dit kan als de termijn voor indiening, vastgelegd in het schoolreglement, wordt overschreden of als het beroep niet voldoet aan de vormvereisten die in het schoolreglement zijn voorzien;
2. de definitieve uitsluiting wordt bevestigd;
3. de definitieve uitsluiting wordt vernietigd.

6.2.7. Opdracht voor het CLB

Conform de regelgeving op de operationele CLB-doelstellingen, moet elk CLB een begeleidingstaak opnemen t.a.v. elke leerling die in de loop van het schooljaar wordt geschorst of uitgesloten. Hoewel de leerling ernstig in de fout is gegaan (of, in het geval van schorsing, daarrond sterke vermoedens bestaan), kan hij niet volledig aan zijn lot worden overgelaten met het risico op herval. Het CLB moet dan ook actie ondernemen gericht op remediëring, ondersteuning en sensibilisering. De school en het schoolbestuur staan in deze dus niet alleen.

...

Omzendbrief Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, SO/2005/04

Link:

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13644>

...

4.2. Afwezigheden ingevolge definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel.

Het is niet denkbeeldig dat een in de loop van het schooljaar definitief uitgesloten leerling om een of andere reden niet in een andere instelling ingeschreven raakt. Zeker indien deze leerling tijdens de uitsluiting niet op school wordt opgevangen, wordt na verloop impliciet de geest van de wettelijke leerplicht (regelmatige lesbijwoning) geschonden. De overheid wil deze problematiek in kaart brengen en desgevallend voor dergelijke individuele gevallen die maatregelen treffen die zij noodzakelijk acht. Het is dan ook verplicht om elke leerling die definitief uitgesloten wordt onmiddellijk te melden aan het Agodi.

Deze melding aan het Agodi, verloopt via een elektronische zending (per leerling) via EDISON, conform de technische handleiding die de scholen wordt bezorgd.

In dit verband wordt er aan herinnerd dat een school een leerling, die niet meer leerplichtig is en tijdens het schooljaar definitief wordt uitgesloten, kan uitschrijven vanaf de 30e lesdag volgend op de dag dat de definitieve uitsluiting ingaat.

...

Omzendbrief Structuur en organisatie van het buitengewoon secundair onderwijs SO/2011/03/BuSO

Link:

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14309>

Gelijklopend met gewoon SO

Schorsingen / Uitsluitingen in het stelsel van Leren en Werken

Omzendbrief Stelsel van Leren en Werken, SO/2008/08

Veel is hier hetzelfde als in het gewoon voltijds SO, behalve dat "school" wordt vervangen door "CDO", "schoolbestuur" door "centrumbestuur" en "schoolreglement" door "centrumreglement" (OVERAL).

Link:

... <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14006>

11.2. Tuchtmaatregelen.

Idem gewoon voltijds SO, behalve : normale onderwijs- gebeuren = leren + werken

11.2.1. Preventieve schorsing versus uitsluiting.

Idem gewoon voltijds SO, Voor alle duidelijkheid : schorsing of uitsluiting door het CDO slaat op de component leren. Een schorsing of uitsluiting, ingevolge ongeoorloofde gedragingen of handelingen op de werkvloer, van een voortraject, brugproject of tewerkstellingsovereenkomst kan enkel en alleen een beslissing zijn van de promotor of werkgever, des gevallend in toepassing van het plaatselijk huishoudelijk of arbeidsreglement, en bij voorkeur na overleg met het centrum. Bij ongeoorloofde gedragingen of handelingen tijdens een persoonlijk ontwikkelingstraject ligt dat anders : een CDO kan een jongere in een dergelijk traject schorsen of uitsluiten, ongeacht het feit of dit traject als invulling geldt voor de component leren, de component werkplekleren of beiden.

11.2.2. Maximale duur.

Idem gewoon voltijds SO, behalve: een preventieve schorsing kan maximaal veertien opeenvolgende kalenderdagen bestrijken. Indien binnen die periode het tuchtonderzoek niet kan worden afgerond en het CDO dit motiveert aan de betrokken personen, kan deze periode met maximaal veertien opeenvolgende kalenderdagen worden verlengd. Een preventieve schorsing kan dus nooit langer dan achtentwintig opeenvolgende kalenderdagen duren.

Een tijdelijke uitsluiting omvat minimaal één en maximaal eenentwintig opeenvolgende kalenderdagen.

Er zijn twee situaties waarbij een definitieve uitsluiting ook betrekking kan hebben op een andere instelling dan het CDO waar de leerling is ingeschreven, nl.

1. indien de regelschending heeft plaats gevonden in een andere instelling waarmee het CDO van inschrijving samenwerkt voor een deel van de onderwijsverstrekking (= lesbijwoning in een andere instelling);
2. indien het CDO van inschrijving als niet-autonoom centrum verbonden is aan een voltijds secundaire school.

Deze uitbreiding van het toepassingsgebied van de definitieve uitsluiting kan pas na overleg tussen de betrokken instellingen.

11.2.3. Tuchtdossier en –onderzoek.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.4. Bevoegdheid.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.5. Definitieve uitsluiting versus uitschrijving.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.6. Beroep.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.6.1. Procedure.

Idem gewoon voltijds SO..

11.2.6.2. Samenstelling beroepscommissie.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.6.3. Werking beroepscommissie.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.6.4. Resultaat beroepscommissie.

Idem gewoon voltijds SO.

11.2.7. Opdracht voor het CLB

Idem gewoon voltijds SO.

...

4   Gelijkgerichte aanpak

Wat hierna volgt zijn afspraken, adviezen of wegwijzers die wij binnen VCLB Vlaams-Brabant en BHG hanteren bij definitieve uitsluiting van een leerling. Uiteraard kunnen wij scholen niet verplichten om 100% onze werkwijze te volgen, maar anderzijds is een school gebonden aan het wettelijk kader en moet het perfect mogelijk zijn om onze visie en deze van de school op elkaar af te stemmen.

AFSPRAKEN en ACTIES die een definitieve uitsluiting kunnen VOORAFGAAN

Aangezien het CLB en de school een samenwerkingsverband hebben dat beschreven is in een **beleidscontract en bijhorende bijzondere bepalingen / afsprakennota's** (afk.: **BB/AN**) is het belangrijk dat de problematiek van orde- en tuchtmaatregelen ook duidelijk uitgeschreven wordt in deze documenten. De bespreking van het beleidscontract en de jaarlijkse voortgangsgesprekken (tussentijdse evaluaties van de bijzondere bepalingen / afsprakennota's) moeten aangewend worden om de problematiek van de definitieve uitsluiting vanuit het achterliggende zorgcontinuüm bespreekbaar te maken.

Wij pleiten er voor dat het CLB moet betrokken worden bij alle leerlingen waar tuchtmaatregelen zich opdringen !

Hoe we dit zo efficiënt mogelijk realiseren maakt deel uit van de besprekingen tussen school en CLB, maar dient wel opgenomen te worden in de BB / AN.

Idealiter moet de interne leerlingenbegeleider (of zorgcoördinator) de opgevangen signalen van probleemgedrag bespreken met de directie en uitmaken wanneer het CLB betrokken moet worden vòòr er andere stappen gezet worden (cf. tuchtmaatregelen).

We hebben reeds in het eerste deel van deze nota (*1. Afbakening het thema, van de problematiek*) aangegeven dat het uitwerken van een goed zorgbeleid (zorgniveau 0) en de nodige aandacht voor verhoogde zorg (niveau 1) en uitbreiding van de zorg (niveau 2) kunnen voorkomen dat een leerling definitief zal worden uitgesloten. Het is belangrijk dat wij op deze verschillende niveaus tot een consensus kunnen komen met de school, en dat er – indien dit niet kan of wij merken dat de werkwijze van de school rond orde- en tuchtmaatregelen (te veel) afwijkt de wettelijke voorschriften (incl. rechten van leerlingen en ouders), het handelingsgericht werken en onze CLB-visie – zo vlug mogelijk een gesprek tussen de school en het CLB wordt aangegaan (eventueel door iemand anders dan de CLB-anker(s) in de school).

We kunnen dus reeds in een vroeger stadium dan de definitieve uitsluiting een aantal stappen zetten. Op de volgende bladzijden vind je de acties die we als CLB (kunnen) ondernemen op de verschillende niveaus, in de verschillende stadia die voorafgaan aan de definitieve uitsluiting.

	ACTIE VAN HET CLB
ZORGBELEID FASE 0	<p>In het kader van preventie van definitieve uitsluiting zoekt het CLB de <u>meest werkbare/haalbare manier om de inhoud van het zorgbeleid mee vorm te geven</u>. Dit kan naar aanleiding van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voortgangsgesprekken - opstellen van BB/AN - de vaststelling dat er steeds meer leerlingen dreigen uitgesloten te worden - .... <p><u>Aandachtspunten:</u> Bij het opstellen van het zorgbeleid is het belangrijk dat er aandacht gaat naar de <u>zeer concrete invulling</u> van de <u>ordemaatregelen</u> en de <u>tuchtmaatregelen</u>, zodat men op het moment van het toepassen van deze maatregelen niet moet beginnen verzinnen zonder duidelijke (effect)doelstelling.</p>
LEERLINGENOVERLEG - VERHOOGDE ZORG FASE 1	<p>Op de MDO's en de cel leerlingenbegeleiding – kortom het leerlingenoverleg op school – zoeken we samen (met de school) naar preventieve maatregelen die kunnen genomen worden om definitieve uitsluiting te voorkomen.</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - We betrekken alle actoren (leerling, ouders, leerkrachten) en plegen waar nodig overleg met externe hulpverleners! De rol van de ouders is hier van cruciaal belang en hen tijdig en actief mee betrekken in het zoeken naar een oplossing (=gedragsverandering) kan alleen maar het signaal naar de jongere versterken dat iedereen mee wil helpen, dat iedereen een verantwoordelijkheid wil opnemen. Ook voor wat betreft de opvolging (van de effecten) van het begeleidingsaanbod nemen zij een belangrijke plaats in. - We zoeken naar positieve en concreet omschreven maatregelen. - We leggen de focus op wat er wel goed gaat en hoe we dit kunnen aanwenden in het reduceren of oplossen van de moeilijkheden die er nu zijn. - We gaan stapsgewijs te werk en waken er over dat er nog mogelijkheden overblijven ná de voorgestelde begeleidingsmaatregelen. <p><u>Mogelijke acties die we voorstellen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning van de leerkracht in het omgaan met leerlingen die problematisch gedrag stellen (normovertredend gedrag). - Indien het over meerdere leerlingen in een klas gaat kan het CLB

	<p>voorstellen doen om aan het klasmanagement te werken. (Her)bekijken van klasafspraken (leefregels) samen met de leerlingen, dit in concreet gedrag formuleren en dit in een wederzijdse engagementsverklaring omzetten is fundamenteel. (inbreng van korte time-out ter ondersteuning van de leerkracht valt hier soms te overwegen)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Individuele (herstel)gesprekken door de leerkracht. - Voorstellen uitwerken in het kader van opvoedingsondersteuning, ten einde de opvoedingsvaardigheden van de ouders te versterken (cf. EXPOO) - Er kan ook gedacht worden aan raadpleging van externe hulpverleners voor advies (vb. time-out, Profo vzw....) - Een individueel begeleidingscontract waarbij positief geformuleerd gedrag centraal staat, en niet (alleen) een reeks verbodsbepalingen.
<p>UITBREIDING VAN DE ZORG</p> <p>FASE 2</p>	<p>Het CLB is hier altijd betrokken partij. De bedoeling is dat we hier samen met de verschillende actoren verder in kaart brengen waarom vorige acties ontoereikend waren en welke alternatieve strategieën wel haalbaar, aanvaardbaar en realistisch zijn.</p> <p>Het is in dit stadium noodzakelijk om meer info te vergaren om tot een beter beeld te komen van de problematiek en een aangepast advies of aangepaste begeleiding op te starten. In samenspraak met de actoren starten we dan een handelingsgericht diagnostisch proces op.</p> <p>In deze fase is het zeker ondenkbaar dat we de ouders van de jongere niet betrekken bij verdere mogelijke acties, dit omwille van de methodiek (vb. time-out), omwille van de financieel – contractuele gevolgen van een eventuele doorverwijzing, omwille van het feit dat we in de adviesfase met alle partijen tot een consensus willen komen.</p> <p>De school blijft betrokken partij aangezien de leerling nog ingeschreven is.</p> <p>Mogelijke acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preventieve schorsing - Opstarten of uitbreiden van de externe hulpverlening. - Korte en lange time-out - Zoeken naar alternatieve dagbestedingen. - Doorverwijzing naar gespecialiseerde hulp (psychiatrie – eventueel voor opname, aanmelding bij comité bijzondere jeugdzorg, netwerk crisisjeugdhulp,...)

Communicatie en rechten van de leerling

Los van het feit dat we als CLB een duidelijke stelling en engagement innemen voorafgaandelijk aan een definitieve uitsluiting (dus op de verschillende zorgniveaus) **is het heel belangrijk dat we ouders er op wijzen om het schoolreglement goed te lezen en hen waar nodig te helpen om alles op de juiste manier te interpreteren. De tuchtprocedure en de tuchtmaatregelen die de school voorziet MOETEN immers uitdrukkelijk in het schoolreglement vermeld worden!** Schoolreglementen worden maar al te vlug op zij gelegd, oppervlakkig gelezen en men tekent vaak met dezelfde ingesteldheid “voor akkoord”. Het zou nochtans – voor alle actoren – veel problemen, verstoorde communicatie en zwaarbeladen interacties kunnen vermijden.

Er dienen o.i. ook duidelijke afspraken te worden opgenomen in het schoolreglement over de communicatie met ouders die het Nederlands niet machtig zijn. Aangezien het hier een beslissing betreft met verregaande implicaties voor de verdere onderwijsloopbaan van de jongere, en de school hier deze beslissing neemt, zijn we van mening dat de school de gepaste maatregelen voorziet om de (mondelijke) communicatie met de ouders en de jongere zo optimaal mogelijk te laten verlopen (vb. inschakeling tolk bij het tuchtverhoor).

Regels die de school altijd dient te respecteren bij definitieve uitsluiting:

- 1 de ouders en de leerling hebben inzage in het tuchtdossier
- 2 de ouders en de leerling, eventueel bijgestaan door een raadsman, worden vooraf gehoord
- 3 elke genomen beslissing wordt schriftelijk gemotiveerd
- 4 elke beslissing wordt schriftelijk ter kennis gebracht aan de ouders vòòr de tuchtmaatregel van kracht wordt
- 5 er is geen mogelijkheid om tot collectieve uitsluitingen over te gaan
- 6 de tuchtstraf moet in overeenstemming zijn met de ernst van de feiten
- 7 het tuchtdossier en de tuchtmaatregel zijn niet overdraagbaar naar een **andere school (= ander instellingsnummer)**

In volgend schema geven we aan hoe we als CLB-medewerker / CLB-team ons opstellen in de tuchtprocedure die leidt tot definitieve uitsluiting. Uiteraard kunnen we het gedeelte van de school maar beperkt invullen.

Overzicht Stappen in de procedure Ondersteuning rechten van de leerling Correct informeren ouders

DEFINITIEVE UITSLUITING

	Actie	Ondersteuning v.d. rechten van de leerling	Correct informeren van de ouders
STAP 1	<i>Aanleggen van een tuchtdossier</i>		
School doet	De directeur of de afgevaardigde van het schoolbestuur legt een dossier aan dat aantoont dat de gedragingen van de leerling een gevaar vormen voor het onderwijsgebeuren. Geeft (best) een afschrift van het tuchtdossier wanneer de ouders daar om vragen	Leerlingenbegeleider kan met de leerling overlopen wat de procedure inhoudt te beginnen bij het tuchtdossier.	- Verwijzen naar het schoolreglement en de procedure + deze duiden aan de ouders en de leerling
CLB doet	CLB heeft hier geen rol te vervullen.	Op vraag van de leerling kan het CLB duiding geven bij de procedure op zich, te beginnen bij (de inhoud van) het tuchtdossier. We doen dit (bij voorkeur) niet samen met iemand van de school, teneinde onze neutrale positie te benadrukken.	- Duiding geven bij de tuchtprocedure en het tuchtdossier <u>op vraag</u> van de ouders.
STAP 2	<i>Uitnodigen voor een tuchtverhoor¹</i>		
School doet	De directeur of de afgevaardigde van het schoolbestuur nodigt (binnen de drie dagen) de ouders en de leerling schriftelijk, aangetekend , uit op een voorafgaand onderhoud tijdens hetwelk zij zich tegen de ten laste gelegde feiten kunnen verdedigen of deze afzwakken. De uitnodiging bevat ook de praktische schikkingen m.b.t. het		

¹ Het kan zijn dat de leerling **preventief geschorst** wordt voor er een andere tuchtmaatregel uitgesproken wordt. Dit kan bvb. als men op school snel de orde en de rust wil herstellen na een zeer ernstig incident. Men dient deze maatregel te beschouwen als een **bewarende maatregel**.

	inzagerecht. Tijd tussen de uitnodiging en het tuchtverhoor: bij voorkeur maximaal 3 dagen.		
CLB doet		Op vraag van de leerling geven we duiding bij (de inhoud van) het aangetekend schrijven. We overlopen met hem de zaken die we in de begeleidende klassenraad (in zijn voordeel) kunnen aanbrengen + zaken die hij strikt vertrouwelijk wil houden (behalve deze die niet onder onze deontologische code vallen). Binnen het kader van HGW proberen we de onderwijsbehoeften van de leerling (nog verder) in kaart te brengen.	Op vraag van de ouders geven we duiding bij (de inhoud van) het aangetekend schrijven. Indien de ouders ons melden dat ze op een andere manier dan via een aangetekend schrijven op de hoogte zijn gebracht wijzen we hen er op dat de school een procedurefout heeft gemaakt.
STAP 3	<i>Advies van de begeleidende klassenraad (is geen beslissing!)</i>²		
School doet	De directeur roept verplicht een begeleidende klassenraad samen bij een definitieve uitsluiting.		
CLB doet	<p>NB: ☐ Bij een definitieve uitsluiting moet de KR een advies geven. Vanaf schooljaar 2014-2015 MOET de CLB-medewerker nu als een verplicht lid worden toegevoegd (met adviesbevoegdheid)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het CLB 'waakt' over de objectiviteit van de aangebrachte feiten, argumenten. - Het CLB brengt gegevens aan die in het voordeel van de leerling kunnen spelen (!deontologie!). - Het CLB probeert nog steeds – samen met de school - te zoeken naar een 'begeleidingsuitweg', een alternatief voor de sanctie van een definitieve uitsluiting of een andere tuchtmaatregel (zie verder) <p>Binnen het kader van HGW schetsen we de onderwijsbehoeften van de leerling en proberen we (nog eens) de ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten naast elkaar te zetten ten einde - waar</p>	Zie stap 2 ter voorbereiding. Advies door het CLB kan eigenlijk pas als we op voorhand betrokken zijn. Zo niet adviseren wij om eerst op verdere verkenning te gaan om tot een advies te kunnen komen. Het CLB neemt de verplichte aanwezigheid op de begeleidende klassenraad te laten opnemen in de BB/AN van het beleidscontract met de school.	

² De inhoud van de bespreking binnen de klassenraad wordt (op dit moment) niet meegedeeld aan de leerling.

	<p>mogelijk - nog te komen tot een constructieve oplossing in plaats van een definitieve uitsluiting.</p> <p>- Het CLB waakt er over dat er <i>gradueel</i> te werk wordt gegaan bij het kiezen van de tuchtmaatregelen. Dit om nog andere mogelijkheden in de toekomst open te laten:</p> <p>> tijdelijke uitsluiting uit de lessen voor 1 of meer vakken</p> <p>> tijdelijke uitsluiting uit de school voor max. 15 lesdagen</p>		
STAP 4	<i>Inzage in het tuchtdossier</i>		
School doet	<p>De school laat de ouders ³ inzage in het tuchtdossier.</p> <p>Daarom: tijd tussen uitnodiging en tuchtverhoor zelf: bij voorkeur maximaal 3 dagen</p>		
CLB doet	-	CLB spoort de leerling aan om een afschrift te vragen van het tuchtdossier (zo we dit nog niet in een eerder stadium gedaan hebben), zeker in het kader van een beroepsprocedure.	CLB spoort de ouders aan om een afschrift te vragen van het tuchtdossier (zo we dit nog niet in een eerder stadium gedaan hebben), zeker i.h.k. van een beroepsprocedure.
STAP 5	<i>Tuchtverhoor</i>		
School doet	<p>De directeur of de afgevaardigde van het schoolbestuur doet het tuchtverhoor.</p>	<p>De directie geeft de leerling en de ouders de gelegenheid om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de ten laste gelegde feiten te ontkrachten - de bezwaren af te zwakken op grond van concrete elementen <p>Het tuchtverhoor is geen toelichting bij een reeds genomen tuchtmaatregel (moet nog uitgesproken worden!).</p> <p>Leerling en ouders ondertekenen de schriftelijke neerslag (die zij ook kunnen aanwenden binnen het kader van een mogelijke beroepsprocedure).</p>	<p>!!!:</p> <p>Bij weigering van ondertekening van de schriftelijke neerslag kan de directeur de procedure toch verderzetten!</p>
CLB doet	-	NB. CLB treedt niet op als raadsman	NB. CLB treedt niet op als raadsman

³ Eventueel bijgestaan door een raadsman, dewelke **niet de CLB-medewerker** is.

STAP 6	<i>Uitspreken van de tuchtmaatregel</i>		
School doet	<p>De directeur of de afgevaardigde van het schoolbestuur delen de gemotiveerde beslissing via een aangetekend schrijven mee aan de leerling en de ouders.</p> <p>NB. Uiteraard zijn er nog andere maatregelen die kunnen uitgesproken worden dan de definitieve uitsluiting:</p> <ul style="list-style-type: none"> > tijdelijke uitsluiting uit de lessen voor 1 of meer vakken > tijdelijke uitsluiting uit de school voor max. 15 lesdagen <p><u>Recht op opvang</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Indien ze dit weigert, dan moet ze dit meedelen via een schriftelijk motivatie. - Mag voorwaarden koppelen aan de opvang. 	<p>De school let op een concrete motivering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - overzicht van de ten laste gelegde feiten - datum klassenraad - datum tuchtverhoor - melding van de uiteindelijke beslissing (verantwoording dat de vastgestelde gedragingen een gevaar vormen voor het onderwijs- of vormingsgebeuren) - datum van de inwerkingtreding van de maatregel⁴ - melding dat de ouders in geval van uitsluiting die ingaat voor 30 juni een gemotiveerde vraag kunnen stellen tot opvang van de uitgesloten leerling - melding van interne beroepsprocedure (enkel bij definitieve uitsluiting) <p>De school licht de rol van het CLB én de school uit bij het zoeken naar een andere school (of andere uitwegen).</p> <p><u>Recht op opvang</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders/leerling kunnen op gemotiveerde wijze opvang vragen nadat men definitief uitgesloten werd. Dit recht is niet afdwingbaar. 	<p>Idem</p> <p><u>Recht op opvang</u> idem</p>
CLB doet	-	- Helpt eventueel de motivatie voor opvang te staven.	Idem

⁴ Vanaf de derde dag (zaterdag, zondag en wettelijke en reglementaire feestdagen niet meegerekend) na de datum van verzending

(tussenstap)	Beroepsprocedure ⁵		
School doet	Geeft uitleg waar nodig over de bevoegdheid, de samenstelling en de werking van de beroepscommissie (BC).		
CLB doet	-	Het CLB kan bij de besprekingen van de BB/AN voorstellen om in de interne beroepscommissie te zetelen van de school. Dit is een lokale afweging. <u>Let wel:</u> de CLB- medewerker verbonden aan school X zetelt NIET in de interne beroepscommissie van school X. (= geen wet, doch afspraak binnen CLB's) CLB-medewerker treedt NIET op als raadsman!	
STAP 7	<p><i>Helpen zoeken naar een nieuwe school</i></p> <p>Dit is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de school en het CLB, NIET van het CLB alleen ! Het gaat hier wel om een inspanningsverbintenis en GEEN resultaatsverbintenis. Men dient echter wel te kunnen aantonen wat men heeft gedaan om een andere school te vinden. BEIDE ACTOREN HOUDEN ZICH AAN DE DISCRETIEPLICHT / DEONTOLOGISCHE REGELS BIJ COMMUNICATIE MET NIEUWE SCHOLEN.</p>		
School doet	- Geeft in de eerste plaats aan de ouders en de leerling de informatie waarover ze zelf beschikt die nuttig kan zijn en kan bijdragen tot het (makkelijk) vinden van een oplossing. - Informeert vervolgens de leerling en de ouders dat ze kunnen geholpen worden door	De leerling blijft ingeschreven tot op het moment dat hij is ingeschreven in een andere school. ⁷	

⁵ Voor de volledige beroepsprocedure: zie bijlagen "Beroep tegen een definitieve uitsluiting SO 64 16 05 2014".

⁷ Uitzondering: niet leerplichtige leerling kan bij definitieve uitsluiting uitgeschreven worden vanaf de 30ste dag volgend op de dag dat de definitieve uitsluiting ingaat.

	<p>het CLB in hun zoektocht naar een andere school (of andere oplossing)</p> <ul style="list-style-type: none"> - De school vraagt aan de ouders haar te informeren zodra de leerling in een nieuwe school is ingeschreven of zich als werkzoekende heeft ingeschreven. Deze info wordt ook doorgegeven aan het CLB. - De school geeft aan het CLB die informatie die relevant voor het zoeken naar een nieuwe school. - Tast bij voorkeur de mogelijkheden binnen de eigen scholengemeenschap af, voor zover de leerling/de ouders dit wensen.⁶ 		
CLB doet	<ul style="list-style-type: none"> - Peilt steeds bij de directie van de school die definitief uitsluit of ze binnen de scholengemeenschap (of regio?, net?) een studierichting kan vinden voor de leerling (indien hij dit wenst). - Analyseert het CLB-dossier. - Gaat in overleg met de leerling en de ouders. - Peilt naar de onderwijsbehoeften/noden van de leerling. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van belangstellingsvragenlijsten (vb. : I-Like). - Stelt een lijst met scholen ter beschikking van de leerling en de ouders. - Laat aan de leerling/ouders de keuze om zelf te gaan zoeken naar een nieuwe school of samen met hen te zoeken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bereidt de leerling voor op een inschrijvingsgesprek in een andere school. - Kan de leerling begeleiden bij het inschrijvingsgesprek, maar spreekt dan best op voorhand af wat er wel gedeeld wordt met de school en wat binnen de vertrouwelijke context blijft. Het valt aan te raden open kaart te spelen met de school. - Indien de leerling/ouders onze hulp bij een vraag tot inschrijving willen gaan we samen met hen een vraag tot inschrijving formuleren. - Alle initiatieven in de zoektocht naar een 	<ul style="list-style-type: none"> - Indien de scholen waarnaar de voorkeur uitgaat van de leerling zich in een LOP-regio bevinden geeft de CLB-medewerker de scholen en hun studierichtingen door die zich reeds hebben volverklaard (indien centraal bijgehouden)

⁶ Bij uitsluitingen na 1 februari: moet de school die uitsluit niet zelf eerst de nodige contacten leggen met verschillende scholen om na te gaan of een leerling er kan ingeschreven worden.

	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat vooraf verkennen (telefonisch of per mail) of de school in de (keuze)richting van de leerling reeds is overgegaan tot volverklaring (en dus kan weigeren). <u>Let wel: verkennen staat niet gelijk met het vrijgeven van alle info over de leerling. We geven slechts bijkomende info nadat we een negatief antwoord krijgen op deze vraag, en steeds binnen de grenzen van onze DEONTOLOGIE, binnen de grenzen van wat is afgesproken tussen de leerling/ouders en het CLB.</u> - Indien een overgang naar buitengewoon onderwijs naar onze mening beter zou kunnen voldoen aan de onderwijsbehoeften van de leerling, anders gesteld , hier meer ontplooiingskansen zou kunnen bieden voor de leerling wordt dit uiteraard met hem en de ouders besproken. - Indien een overgang naar een andere school niet kan gerealiseerd worden, dan gaat het CLB actief op zoek naar andere begeleidingstrajecten, andere schoolexterne interventies, ... die voor de leerling een aanvaardbaar perspectief kunnen bieden. - Indien er geen oplossing wordt gevonden dan neemt de school of het CLB (in onderling overleg) contact op met AGODI. 	<p>andere school verlopen in overleg met de leerling en de ouders.</p>	<p>Alle initiatieven in de zoektocht naar een andere school verlopen in overleg met de leerling en de ouders.</p>
--	---	--	---

Bijkomende vragen en antwoorden met betrekking tot de klassenraad die een advies moet geven (STAP 3)

-Binnen welke termijn dient klassenraad die advies moet geven plaats te vinden ?

In de regelgeving staat er niets over een termijn waarbinnen de KR die advies moet geven over de definitieve uitsluiting moet plaatsvinden. Uiteraard is er niemand bij gebaat dat men er ellenlang over doet, noch de school, noch de leerling.

- Heeft het CLB bevoegdheid /gezag om uitstel van deze klassenraad te vragen, bv. indien het CLB de leerling weinig of niet kent ?

Het CLB heeft niet het gezag om een uitstel te vragen (om welke reden dan ook). Men kan de vraag als CLB wel stellen, maar het is aan het schoolbestuur om daar al dan niet op in te gaan. Het CLB alleen kan de KR niet tegenhouden.

Stel dat de school op onze vraag niet ingaat, dan zet ze zich mogelijks wel in een zwakke positie als de ouders zouden gaan procederen.

Chris Dockx (Ministerie van Onderwijs) raadde aan om omtrent deze materie duidelijke afspraken te maken met de school (bv. in de bijzondere bepalingen), en dit in eenieders belang.

- Hoe lang hebben we de tijd voor dat 'verkennd onderzoek' ?

Daar staat niets van in de regelgeving, omdat dit iets is wat we zelf in het stappenplan hebben ingevoegd. Hier ook de aanbeveling om dit op te nemen in de afspraken die we maken met de school.

5 Begeleidingstrajecten / alternatieve schoolexterne interventies

Het begeleidingstraject in de zoektocht naar een nieuwe school is in voorgaand schema beschreven.

Voor een aantal leerlingen zijn er niet (onmiddellijk) 'schoolse' oplossingen voorhanden of dienen alternatieve schoolexterne interventies zich aan (voorafgaand aan een nieuwe start in een andere school).

Aangezien de CLB's een brugfunctie vervullen tussen onderwijs en jeugdzorg, samenwerken met bevoegde diensten uit de welzijns- en gezondheidssector zijn zij zeer goed geplaatst om gepaste begeleidingstrajecten of hulpverlening te zoeken voor en samen met de jongere.

Indien we voorafgaand aan de tuchtprocedure nog geen begeleidingstraject zouden hebben afgelegd (wat te betwijfelen valt) , dan zetten we op dit moment zeker een traject volgens de principes van handelingsgericht werken en handelingsgerichte diagnostiek.

Dit kan uiteindelijk leiden tot een aantal trajecten:

- toeleiding naar alternatieve schoolexterne interventies (met de bedoeling de onderwijsloopbaan terug op de sporen te zetten)
- begeleidingstraject naar BuO Type 3
- toeleiding naar de (kinder)psychiatrie, hetzij voor observatie, hetzij voor opname
- doorverwijzing en samenwerking met IJH / OJC

Op de volgende pagina's zijn een aantal initiatieven opgenomen die we kunnen contacteren om te zoeken naar (alternatieve) begeleidingstrajecten. Sommige ervan kunnen ook reeds in een aanbod voorzien in een vroeger stadium (zorgniveau).

In de zoektocht naar alternatieven is soms enige creativiteit vereist en is de samenwerking met het netwerk van doorslaggevende betekenis. Het onderhouden van de netwerken is dan ook sterk aan te bevelen.

OVERZICHT SCHOOLEXTERNE INTERVENTIES / BEGELEIDINGSTRAJECTEN

WORDT VOLLEDIG HERSCHREVEN N.A.V. LANDSCHAPSTEKENING 2.0

In onze provincie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden de meeste schoolexterne interventies aangevraagd via het **MELDPUNT SCHOOLEXTERNE INTERVENTIES (MSI)**.

Het meldpunt is een gemeenschappelijk aanspreekpunt voor alle CLB's van de Provincie Vlaams-Brabant die op zoek zijn naar een externe partner om een verstoorde relatie van de jongere met de school te helpen herstellen.

Schoolexterne interventies in Vlaams-Brabant waarvoor via het meldpunt SI aangemeld wordt:

	VBO	AHV
De Wereld van Indra		X
Groep Intro Time-In Zaventem (TIZA)	X	
NAFT - Asse-Halle-Vilvoorde		X
NAFT - Vlaams-Brabant-Oost	X	
Leerrecht, trajecten op maat - Asse-Halle-Vilvoorde		X
Leerrecht, trajecten op maat - Vlaams-Brabant-Oost	X	
Reisburo/Roulot	X	X
Steunpunt Groene Zorg	X	X
VBO = Vlaams-Brabant-Oost		
AHV = Asse-Halle-Vilvoorde		

Schoolexterne interventies in Vlaams-Brabant waarnaar, via bovenstaande interventies (zie kruistabel) wordt toegeleid

	Vlaams Brabant Oost	Asse Halle Vilvoorde
Equicanis	X	
Rizas	X	
Strech-it	X	
Try-Out Vilvoorde		X

Je kan ook aanmelden bij Schoolexterne Interventies in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hier vindt u een overzicht van het aanbod:

- [De Wereld van Indra](#)
- [Leerrecht, trajecten op maat – Brussel](#)
- [NAFT Brussel](#)
- [Steunpunt Groene Zorg](#)

Het aanbod, e.d. van deze partners kan je bekijken door op de elektronische versie van deze leidraad op de linken te klikken in de tabel hierboven.

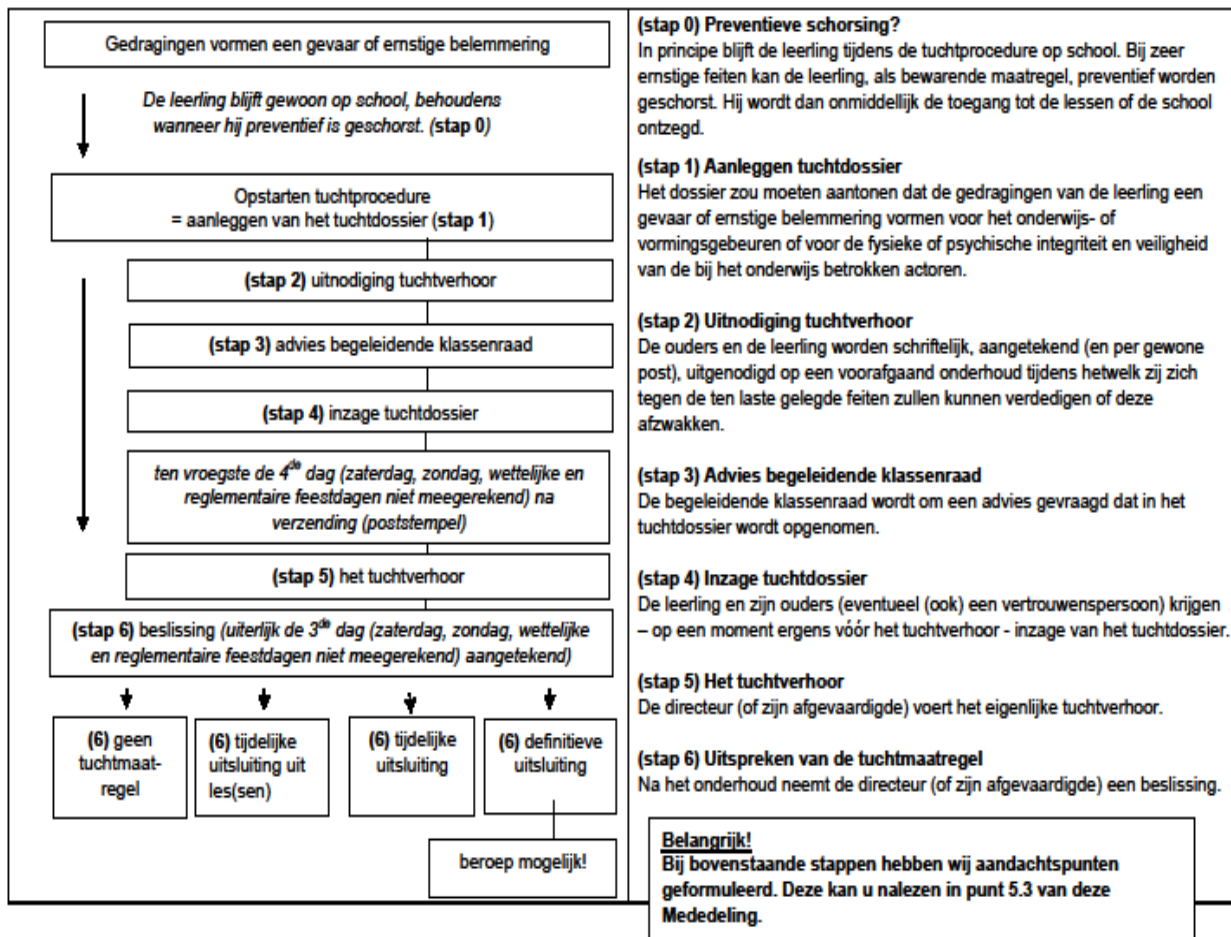
Het MSI is te bereiken via:
<http://www.meldpuntsi.be>

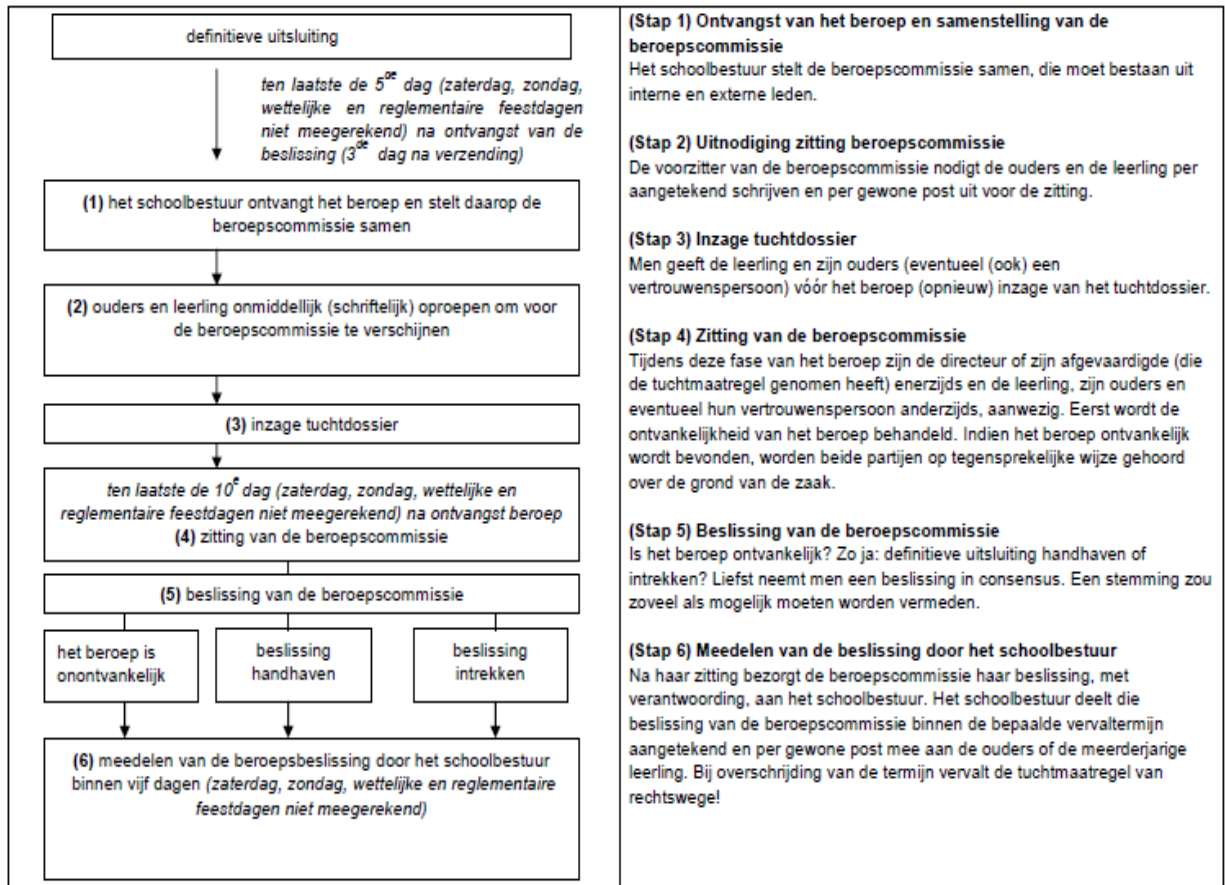
6 Bijlagen

Bijlage 1: Schematisch overzicht van de tuchtprocedure

Bijlage 1: Schematisch overzicht van de beroepsprocedure tegen de definitieve uitsluiting

7 Geraadpleegde bronnen

- DE VIS, Petra, Procedure orde- en tuchtmaatregelen ten aanzien van leerlingen. Het gemeenschapsonderwijs, Oktober 2005, 42 blz.
- CLB-begeleiding bij definitieve uitsluiting. VCLB Leuven, 2 blz.
- Leerlingensanctiebeleid: orde- en tuchtmaatregelen. Mededeling VVKSO, M-VVKSO-2007-056, wijziging 2013-04-30, Brussel, 24 blz.
- Decreet basisonderwijs. B.S. 17/4/1997
- Schorsen en uitsluiten van leerlingen. Omzendbrief BaO/98/9
- Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs. Omzendbrief SO 64, wijziging 13/12/2011
- Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds secundair onderwijs en het deeltijds onderwijs. SO/2005/04
- Structuur en organisatie van het buitengewoon secundair onderwijs. SO/2011/03/BuSO
- Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs. SO/2002/05/busso
- Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap. 2008/07/10
- Stelsel van Leren en Werken. Omzendbrief, SO/2008/08
- De centrumorganisatie van het centrum voor volwassenenonderwijs en centrum voor basiseducatie. Omzendbrief
- Sanctiebeleid – School zoeken na uitsluiting. Presentatie Marc Vanderlocht voor OLB-contactgroep.